

Tarptautinė Dzūkijos partizanų dainų šventė

Spalio 14 dieną Druskininkuose įvyko aštuntasis Dzūkijos partizanų festivalis „Laisvės kelias“, kuriamė dalyvavo 13 meninių kolektyvų iš visos Lietuvos, taip pat festivalio senbuvis mišrus choras „Pašešupiai“ iš Punsko ir Druskininkuose besigydančių ukrainiečių karių duetas. Juos kvietėme kaip svečius, bet pareiškė norą ir padainuoti. Žiūrovai atlirkta ukrainiečių dainą „Juosta po juostos“ sutiko labai palankiai.

Pirmą kartą sulaukėme užsieniečių iš Nesterovo vidurinės mokyklos (Karaliaučiaus kraštas). Direktorius Nikita Gurjevas su Nesterovo bei Pobedino vidurinių mokyklų lietuvių kalbos fakultatyvų vadove mokytoja Tatjana Rudenko atvažiavo net su trisdešimt penkiais mokiniais. Abiem pedagogams įteikiai išleistas lietuvių ir rusų kalbomis knygeles „Žmonių likimai okupacijų metais“, kitas kuklias dovanėles ir pakviečiai 2017 metais atvykti į festivalį ne kaip žiūrovus, o kaip dalyvius.

Sventę tradiciškai pradėjo Druskininkų politinių kalinių ir tremtinių chorai. Jam atliekant dainą „Kritusiems Lietuvos partizanams“, netikėtai atsistojovienas iš Ukrainos karių ir, prispaudęs prie širdies dešinę ranką, stovėjo, kol ji baigėsi. Kaip vėliau prisipažino choravadovė Antanina Laurenčikienė, tai ją giliai susaudino. Savitomis meilės Lietuvai, jos kovotojams už Laisvę liaudies dainoms Veronika Povilionienė suteikė naujų spalvų, skatindama visą salę jas dainuoti. Ji ne tik profesionaliai atliko savo repertuarą, bet įsiliedavo į kitų dainavimą įdomia informacija apie kūrinį ir jos autorius, pradžiugindama šventes dalyvius. Šiai liaudies dainų atlikėjai pavyko sudominti, susaudinti salę žodiniais muzikos kūriniais.

Festivalio dalyvių sudėtis atsinaujin-

na kiekvienais metais. Nuolatiniai mūsų festivalio dainininkai – tai Druskininkų savivaldybės mokyklų ansambliai, Punsko licėjaus mišrus choras „Pašešupiai“ ir Vilniaus Pranciškaus Skorinos gimnazijos ansamblis „Lenok“.

Keletą žodžių norėčiau tarti apie Pranciškaus Skorinos gimnaziją. Ji festivalyje dalyvauja nuo 2010 metų. Į Druskininkus atveža ne tik savo dainorėlius, bet ir kitus moksleivius. Jie susipažsta su kurortu, aplanko Rezistencijos ir tremties muziejų, kitas kultūros įstaigas. Šiais metais net 49 žmonės atvyko į mūsų muziejų. Nuostabiausia, kad Vilniuje jie laimi partizaninių dainų konkursus, o pernai už pirmą laimėtą vietą gavo net diplomą. Mums labai malonu, kad savo pasiekimus gimnazijos atstovai sieja su mūsų bendradarbiavimu. Ekskursijos metu muziejuje išgirdę partizanines dainas ir pasinaudoję dovanotu reklaminiu filmuku, ēmė patys jas meniškai atliki. Kitais metais jie vėl žada dalyvauti festivalyje, planuoja pakeliauti ir partizanų takais.

Apgailestaujame, kad mūsų šventėje jau antrus metus nedalyvavo Šalčininkų Lietuvos tūkstantmečio gimnazijos atstovai. Ar nereikėtų jiems pasekti P. Skorinos gimnazijos pavyzdžiu?

Sventę tēsesi ne mažiau kaip tris valandas. Todėl straipsnyje sunku papasakoti, juo labiau perteikti tą dvasinę būseną ir nuotaikas, kurias išgyveno ar bent turėjo jausti visi jos dalyviai ir svečiai. Net nepažįstami žmonės dėkojo už puikią meninę programą.

Džiugu, kad festivalis paliko gerą įspūdį ir garbingiem renginio svečiams: LPKTS pirmininkui dr. G. Rutkauskui, LGGRCT atstovui D. Juodžiui bei Tolerancijos centro vadovams.

Gintautas KAZLAUSKAS

Druskininkų „Atgimimo“ mokyklos moksleiviai

Dainų festivalio dalyviai ir žiūrovai. Pirmas iš dešinės – LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas

Šviesa tunelio gale

Viltingi 2016 metų rinkimai į Lietuvos Respublikos Seimą netrukus baigsis, tikėkimės, su dar didesne vilčimi. Jau pirmoji rinkimų diena, spalio devintoji, baigėsi išties įspūdingais rezultatais. Visuomenės nuomonės apklausose penkis metus užtikrintai pirmavusi Lietuvos socialdemokratų partija (LSDP), surinkusi vos ne perpus mažiau rinkėjų balsų, lyginant su pirmaujančiomis Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai (TS-LKD) ir Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (LVŽS), nukrito į trečią vietą. Liberalų sąjūdis (LS) jau pirmame rinkimų rate iškovojo 9 mandatus, nors jam buvo pranašaupta rinkimuose likti be mandatų. Po penkis mandatus gavo Tvardos ir teisingumo partija (TTP) ir Lietuvos lenkų rinkimų akcija (LLRA). De-

šimtis kitų rinkimuose dalyvavusių partijų ir koalicijų mandatų negavo. Kaip visada, dėl balsų pirkimo Šilutės apygardoje skandalo neišvengė TTP. Tiesą sakant, ten nei tiesa, nei teisinė guma net nekviepia.

Tik paskelbus pirmuosius rinkimų rezultatus nulijo atsistatydinimų liečius. Iš pralaimėjusių partijų vadovų pareigų atsistatydino Valentinas Mazuronis ir Rolandas Pakšas, o Loreta Graužinienė paliko Seimo pirmininkės pareigas. Visi jie per praėjusią kadenciją buvo kritikuojami dėl netinkamo vadovavimo, tačiau jie pasielgė vakarietiskai – pralaimėjai rinkimus – pasitrauk. Galbūt jų politikoje niekas ir nepasiges? Gal jiems tiks kitoks darbas?

Kita vertus, kol kas né viena partija neigijo Vyriausybės sudarymui

reikalingos Seimo daugumos. Jei situacija nepasikeis ir po spalio 23-iosios, prasidės koalicijų dėlionų pasjansas. TS-LKD ir LVŽS skiria mažas mandatų skaičius ir tik po antrojo turo paaiškės, kuri iš jų pirmoji gaus teisę sudaryti Permainų vyriausybę. Norėtume, kad tai būtų TS-LKD, bet politologai mano, jog galimybės yra apylygės. Ta šviesa tunelio gale gali nesužvisti, bet priblėsti arba ir visai užgessti, jei LVŽS nuspręs eiti su LSDP. Tai jau būtų ne Permainų, bet Stagnacijos vyriausybė. Ir ne dėl to, kad TS-LKD liktų vėl opozicijoje, bet dėl to, kad stagnacija pavojinga valstybės ateiciai.

Politologai Ramūnė Karbauskaitė kontraversiška ir sunkiai nuspėjama asmenybe, o jo sąjunga kažkuo panaši į buvusią Arūno Valinsko Tau-

tos prisikėlimo partiją, kuri 2008–2012 metais kadencijoje buvo ne tik A. Kubiliaus Vyriausybės, bet ir vienos Lietuvos galvos skausmas. Kaip to skausmo išvengti dabar? Žinoma, geriausia būtų per antrajį rinkimų turą iškovoti tiek mandatų, kad kartu su LS pakaktų sudaryti tikrą Permainų vyriausybę. Bet tai jau būtų stebuklas. Nors ir stebuklų laisvos Lietuvos politikoje yra buvę.

Pasakysite, nereikia daryti klaidų ir neprireiks stebuklų. Bet kas dirba, tas ir klaidų padaro. Kažin ar padės ne visiems aiškus kandidatų kilnojimas vienmandatėse apygardose, tremtinių ir kitų išstūmimas iš Kauno vienmandatių apygardų, rinkimų sąrašu sudarymas ir jų reitingavimas neatsižvelgiant į elektorato lūkesčius.

(keliamas į 2 psl.)

Istorija be „baltų dėmių“

Kaip KGB kontroliavo turizmą

Šeštajame dešimtmetyje praktiškai baigėsi lietuvių repatriacija (sugrižimas) iš Vakarų. Repatriacijos reikalų skyriaus prie LSSR Ministrų Tarybos duomenimis, iki 1953 metų repatriavo 37 949 žmonės. Istorikės Nastazijos Kairiūkštės skaičiavimu, iš viso tuo met sugrižo apie 38 tūkstančiai žmonių, tai yra apie 15 procentų pasitraukusiuju. Dar reikėtų pastebėti, kad dauguma sugrižo iš sovietų kariuomenės užimtų teritorijų. Tai buvo prievertinis procesas, nepaliekant pasirinkimo galimybės.

Mažėjant grįžtančiųjų skaičiui sumažėjo galimybės gauti žinių apie karą pabaigoje pasitraukusius Lietuvos gyventojus. Taip pat nebuvo salygų įtraukti repatriantus į įvairias agentūrines kombinacijas. Pasibaigusių repatriaciją iš dalies galėjo kompensuoti glaudesnis užsienio šalių ir SSRS ben-

dradarbiavimas, pasirašyti tarptautiniai susitarimai, leidžiantys vystytis turizmui. Šeštojo dešimtmecio pabaigoje prasidėjo dažnesni užsienio piliečių apsilankymai Lietuvoje bei lietuvių išvykos į užsienio valstybes, todėl kontrolės apimtys žymiai padidėjo. Anksčiau pasitaikė tik vienetiniai lietuvių išvykimai į Vakarus ar emigrantų atvykimai į Lietuvą. Nesilankė net „pažangieji“, tai yra prokomunistiškai nusiteikę, lietuviai, išskyrus kelis atvejus. Jiems irgi nebuvo leista pasisvečiuoti buvusioje gimtinėje.

Šeštojo dešimtmecio pabaigoje plečiantis turizmui, sovietiniai valstybiniai organai ėmė kvieсти apsilankysti emigravusius lietuvius: pirmiausia savo idėjų šalininkus ar bent palankesnius asmenis. Stiprėjo bendradarbiavimas su „pažangaisiais“ lietuviais, daž-

nejo jų apsilankymai Lietuvoje. Tokia susidariusia situacija pasinaudojo ir ilgainiui naudos gavo KGB. Prisidentas turizmu, slapti agentai siušti į užsienį, o atvykusius lietuvius irgi stengtasi sekti ir agentūrinėmis priemonėmis išgauti iš jų kuo daugiau informacijos. Šio pobūdžio veikla šeštojo dešimtmecio antroje pusėje tik prasidėjo, o įsibėgėjo dar vėliau. Be to, ir išeivijoje pradėjo populiarėti šukis „Veidu į Lietuvą“. Panaši mintį dar dešimtmecio pradžioje buvo išsakė Lietuvių rezistentinės santarvės atstovai, bet apie tai plačiau imta diskutuoti ir įgyvendinti po Stepono Kairio išsakyto minties. Ieškota kultūrinų kontaktų tarp išeivių ir Lietuvos gyventojų. Bet sovietų saugumas S. Kairio keltą idėją suprato savaip, būtent, kaip priešiskumą sovietų sistemai. Anot čekistų, tuo šūkiu

maskuota priesiška veikla.

LSSR KGB be dėmesio nepaliko padėžėjus iš užsienio susirašinėjimą su užsieniu. Saugumo duomenimis, vien 1956–1957 metais 140 tūkstančių Lietuvos gyventojų laiškais palaikė ryšį su užsieniu, per tą laiką Lietuvoje gauta ir patikrinta iki 720 tūkstančių laiškų. Iš jų konfiskuoti 6238, kaip antisovietinio turinio laiškai. 1960–1961 metais iš kapitalistinių šalių į Lietuvą atėjo 1 milijonas laiškų, iš kurų konfiskuota 11 tūkstančių. Surašinėtojų skaičius vis augo: 1964 metais tokį buvo 350 tūkstančių.

Taigi šeštajame dešimtmetyje KGB atsirado naujų veiklos galimybių ir naujų darbo barų. Probleminis klausimas – ar saugumas pasinaudojo galimybėmis ir sugebėjo efektyviai dirbtį naujai atsiradusiuose veiklos baruose.

(keliamas į 6 psl.)

Dėl Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio paminėjimo

Nueinanti socdemų Vyriausybė parengė Valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo veiksmų plano projektą ir spalio 12 dieną Seimo Konstitucijos salėje pristatė jį Švietimo mokslo ir kultūros komiteto nariams bei visuomeninių organizacijų atstovams. Projektą pristatės Vyriausybės kanclerio pavaduotojas R. Vaikutis pabrėžė, kad šis projektas yra atviras naujiems pasiūlymams.

Reikia tą dokumentą atidžiai studijuoti ir teikti LPKTS pasiūlymus, kas mūsų nuomone keistina ar būtina papildyti.

Svarbiausiu darbu laikome iškiliaus paminklo Visų laikų kovotojams, žuvu-

siems už Lietuvos laisvę, statybą Vilniaus Lukiškių aikštėje. Deja, kaip tik šio paminklo statybos pristatyta projekte ir vėl nėra. Būtina reikalauti, kad paminklas galėtų būti pastatytas.

Kiti svarbūs darbai:

- Vasario 16-osios signatarų atmintinės vietų (jų gimtinės, palaidojimo vietų ir kt.), svarbių išykijų vietų, susijusių su signatarų veikla, tvarkomas išamžinimas;

- 1919–1920 metų savanorių kautynių su bolševikais, bermontininkais ir lenkais vietų tvarkymas, ženklinimas ir išamžinimas. Savanorių ir 1941 metų sukilėlių kapinių tvarkymas, antkapio

ir paminklų restauravimas (Vilniaus Antakalnio kapinėse savanorių kapinės aplieitos, nesutvarkytos, kaip lenkų ar vokiečių karių kapinės);

- 1918–1940 metų iškilių Lietuvos valstybės veikėjų atminimo jamžinimas.

Svarbiausiai LPKTS darbai būtų 1949 metų vasario 16 dienos LLKS tarybos Deklaracijos signatarų ir partizanų kautynių su okupantais vietų jamžinimas. Mūsų filialai ir kai kurios savivaldybės (Lazdijų, Rokiškio, Šakių ir kt.) ši darbą jau dirba – kas taiso ir stato paminklus, kas tvirtina atminimo lentas, kas pavadina aikštės ar gatves

partizanų vadų vardais. Mums reikėtų prie tų darbų prisidėti, talkininkauti, kartais juos ir inicijuoti.

Nueinančios Vyriausybės plane darbus numatoma atlitti 2015–2020 metais, tai yra per penkerius metus. Būsimą Vyriausybės tikriausiai šį planą tikslins ir keis, todėl pats laikas tekti Vyriausybės kanceliarijai mūsų pasiūlymus. Konkrečius darbus reikia numatyti ir 2017 metų LPKTS veiklos plane. Dėl jų reikia tartis artimiausiuose LPKTS valdybos ir tarybos posėdžiuose.

Dr. Povilas JAKUČIONIS,
LPKTS Garbės pirmininkas

Šviesa tunelio gale

mū vyresnio amžiaus bedarbius, kurių negeba persikvalifikuoti, tuo labiau tapti užsienio firmų filialų darbuotojais. Jie supranta, kad ta perspektyva tinka tik jauniems, energingiemis išsilavinusiems žmonėms. Jie nori darbo vietų pagal jų seną kvalifikaciją arti jų gyvenamosios vietas. Ir tokiu

darbo vietų aplinkos tvarkyme, miškuose, melioracijoje nesunku būtų sukurti. Žinoma, tam reiktų skirti lėšų. Kitai jauni bedarbiai išvažiuoja, o pagyvenę dažnai prasigeria ir tam pa našta visuomenei. Jie ir balsuoja neateina arba balsuoja už visiškus populistus, sakydami, kad šie nors žada.

Tuo tarpu TS-LKD jau kelintuose rinkimuose iki pergalės pritrūksta kelių ar keliolikos mandatų.

Todėl visus kviečiu spalio 23 dieną ateiti į rinkimus, kad kiti neišrinktų netinkamų Seimo narių.

Dr. Povilas JAKUČIONIS,
LPKTS Garbės pirmininkas

(atkelta iš 1 psl.)

TS-LKD tiek kurdama rinkimų programą, tiek vykdyma rinkimų agitaciją, vis lipu ant to paties grėlio – nenorėjo pridėti truputį populizmo. Reikėjo žadėti konkretių pagalbą sunkiausiai gyvenantiems žmonėms. Turiu galvoje miestelių ir kai-

Antrajame rinkimų ture kiekvienas jūsų balsas yra svarbus ir gali būti lemtingas

Brangūs bičiuliai, likimo broliai ir sesės, jau šią savaitę, spalio 19–20 dienomis, prasidės antrojo rinkimų į Seimą turto išankstinis balsavimas visose Lietuvos savivaldybėse, spalio 21–22 dienomis balsuos rinkėjai namuose. Spalio 23 dieną, sekmadienį, balsuosime rinkiminėse apylinkėse pagal gyvenamąją vietą.

Antrajame Seimo rinkimų ture reikią dar didesnio jūsų susitelkimo ir aktyvumo. Visoje Lietuvoje vienmandatėse apygardose susikaus iš viso 42 Tėvynės sąjungos–Lietuvos krikščionių demokratų partijos kandidatai. Daugelio jūs seneliai, tėvai, artimieji yra patyrę tremties kančias.

Kiekvienas jūsų balsas yra labai svarbus ir gali būti lemtingas. Dar kartelį noriu Jus paraginti būti aktyvius. Pakalbinkite savo giminaičius, vaikus, kaimynus, draugus, bendradarbius palaikyti Naują planą Lietuvai, kurį parengė TS-LKD.

Mūsų vienmandatininkams rei-

kia jūsų palaikymo.

Labai tikiu jumis, mes tikrai galime. Pagarbiai,

Vincè Vaidevutè
MARGEVIČIENĖ,
TS-LKD Politinių kalinių ir
tremtinių frakcijos pirmininkė,
LPKTS tarybos pirmininkė

Vilniaus skverams bus suteikti Juozo Lukšos-Daumanto bei Ukrainos vardai

Sostinės savivaldybės taryba pritarė Vilniaus miesto pavadinimų, paminklų ir atminimo lentų komisijos nario Dariaus Kuolio iniciatyvai Vilniuje greta Savanorių prospektą, netoli „Forum cinemas Vingis“ kino teatro, esantį skverą pavadinti legendi-

nio partizano Juozo Lukšos-Daumanto vardu. „Vilniuje nėra išprasmintos rezistencijos kovos, o su Vilniumi yra susijęs vienas iš heroiskiausiai rezistencijos kovotojų Juozas Lukša-Daumantas, – sakė Darius Kuolys.

Ukrainos vardu bus pavadintas skveras priešais Halės turgų, kur dabar yra Taraso Ševčenkos paminklas.

Panaši iniciatyva įgyvendinama Kijeve, kur turėtų atsirasti Lietuvos skveras, dėl jo meninės idėjos šį mėnesį turėtų apsispresti Lietuvos diplomatai ir

Kijevo merijos atstovai. Lietuvos skverai Kijeve numatytas 10 arų plotas miesto centre priešais Šv. Sofijos katedrą. Ukrainianos sostinės centre nėra kito skvero, kuris būtų pavadintas užsienio valstybės vardu.

„Tremtinio“ inf.

Įvykiai, komentarai

Nežinia, kas geriau – vilkas ar meška?

Prieš akis – antrasis rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą turas. Šį sekundienį išsispręs, kas nugalės – Tėvynės sajunga-Lietuvos krikščionys demokratai ar Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sajunga? Pirmoji politinė partija nuo seno žinoma savo politine veikla mūsų valstybės gyvenime, o antroji? Iš tikrujų, ką mes žinome apie Ramūno Karbauskio vadovaujamą politinį darinį, vadinamą valstiečių ir žaliųjų sajunga (LVŽS)? Ar tai, kad tai Kazimiros Prunskienės, kurios pavaduotoju buvo R. Karbauskis, vadovautos Valstiečių liaudininkų sajungos reinkarnacija, kuri per praetitus Seimo rinkimus išvis nepateko į Seimą? Ne kažin ką duoda ir šios sajungos sąrašų peržiūrėjimas – viena kita labiau žinoma pavardė, bet ir tane visada susijusi su politika (pvz., sveikuolių judėjimo pradininkas Dainius Kenenės, jau spėjės išgarsėti savo pastabomis apie skiepus, kuriuose, anot jo, yra beždžionių ir moterų abortų liekanų).

Tačiau kaip paaškinti fenomeną, kad praėjusiuose Seimo rinkimuose net neperžengusi reikiama 5 procentų bariero, šįmet tapo viena iš lyderių? Tokio pasiekimo priežastys akivaizdžios – tai „Naisių vasara“ bei kita „kultūrinė veikla“, kurią R. Karbauskio žmonės sumanė išviesino, irvadinamieji protesto bal-

sai, kuriuos atidavė piliečiai, nenorintys valdžioje esančios valdančiosios daugumos, bet ir nemégstantys Tėvynės sajungos (na, negalipastariesiems dovanoti už tai, jog šie pasakė „karalius nuogas“). Tiesa, prisidėjo ir kai kurių rinkėjų menkas išprusimas – tik taip galima paaškinti Rūtos Miliūtės, valstiečių žaliųjų sąraše buvusios 114 vietoje išreitingavimas į 28 vietą: reikalas tas, kad jos pavardė nuo žymios TV žurnalistės Ritos Miliūtės tesiskiria viena raide ir ne vienas rinkėjas, reitingavęs Rūtą Miliūtę, vėliau pripažino manęs, jog tai ir yra žurnalistė Miliūtė... Žinoma, tai smulkmena, bet iškalbinga.

Vis dėlto sudėtingiausioje padėtyje atsidūrė Tėvynės sajunga – Lietuvos krikščionys demokratai: jeigu jiems ir pavyks laimėti antrajį turą, visvien laukia sunki užduotis – su kuo eiti obouoliauti? Kaip išvisų blogybių išsirinkti mažiausią? Su socdemais – reikštū diskrēdiuoti save rinkėjų, kuriuos jau pykina išgirdus tam tikras „socialdemokratų“ pavaordes, akyse. Su Karbauskio partija (kuo netikslus toks pavadinimas?) – reikštū, kad teks prisiimti visas tokios „draugystės“ užprogramuotas problemas energetikos, švietimo, tarptautinių santykių srityse ir, žinoma, atsakomybę už sužlugusius projektus.

Yra ir dar viena medaliu pusė, apie kurią jau prabilta garsiai – R. Karbauskis laikosi tarsi nuošaliai, bet tokios laikysenos priežastis – siekis nesusikompromituoti (kas neišvengiamai aktyviai dalyvaujant valdžioje) ir, tarsi pakilusiam virš visų blogybių, 2019 metais atsisėsti valsstybės Prezidento poste. Tai, beje, vienintelė logiška priežastis, dėl ko į koaliciją su Tėvynės sajunga eitų R. Karbauskio LVŽS – kad visos problemų sprendimų negatyvios pasiekmės kristų ant TS-LKD, o jis, R. Karbauskis, išliktų švarus (tuo tikrai pasirūpintų papildomos „Naisių vasaros“ serijos). Žinant, kokios pozicijos R. Karbauskis laikési (kur garantija, kad jau nebesilaiko?) NATO atžvilgiu, energetinio saugumo ir nepriklausomybės klausimu, galų gale prisiminus 2014 metais TS-LKD paskelbtą „Minkštają Rusijos sulaikymo strategiją“, kurioje teigiamą, kad R. Karbauskio „Agrokoncernas“ yra veikiamas Rusijos, o jis pats (Karbauskis) su

savo partija bent tris kartus veikė prieš valstybės interesus, nereikėtų stebėtis, jeigu R. Karbauskui tapus prezidentu, Seimo daugumos viršuje būnant jo partijai, Lietuvos kursas imtų keistis iš Vakarų į Rytus. Ar tai neįmanomas scenarijus? Nebent, jeigu per antrajį turą TS-LKD ir LVŽS dvikovoje nugalėtų tik TS-LKD kandidatai. O tai jau priklausys nuo rinkėjų sąmoningumo.

Gintaras MARKEVIČIUS

Tarptautinės padėties nestabilumo garantas – Rusija

Antrasis pasaulinis karas prasidėjo, kai dvi galingos, proletariato kultūrą išpažistančios valstybės pasidalijo joms neprilausantį pasaulį ir netrukus viena iš jų pastebėjo, jog sėbras ją apgaivo ir dalybos buvo melagingos, ir tuož viską reikės jam atiduoti. Buvęs sovietų žvalgas, rašytojas Viktoras Suvorovas (Rezunas) šį istorijos momentą aprašė taip: Hitleris su Stalinu sėdo žaisti šachmatų partiją iš pasaulio likimo. Bežaidamas Hitleris pagaliau suprato, kad Stalinas jį mausto... Tuomet jis staiga griebė žvakidę ir žiebė Staliniui į kaktą! Stalinas to nesitikėjo, bet... jau buvo per vėlu, Hitleriui partija buvo pralošta.

Šiandien panašios situacijos labai norėtų Putinas, deja, nei jis prilygsta Staliniui, nei Rusija Sovietų sajungai prilygsta savo galia, nei Hitlerio tipo sėbrajų jis turi. Negana to, jis dar ir šachmatais nežaidžia, bet skaldo kortomis... Kaip kokiam filme apie gangsterius, kur galiausiai lošėjai griebiasi revolverių ir išpyškina vieni kitus. Putinas labai norėtų įtikinti Jungtines Valstijas, kad Rusija yra lygiavertė varžovė ir galima derybų antroji pusė, bet kol kas neryžtingo prezidento Obamos vadovaujama Amerika nei pasiduodavo įtakai, nei parodo jam deramą vietą.

Aiškėja, kad karas Sirijoje Rusijai reikalingas labiau nei Sirijos diktatorui Asadui (beje, ar pastebėjote, kad niekur jo nesimato?). Kaip tik čia Putinas bando priversti JAV sėsti prie pasaulio dalybų stalo – būtent dalybų, o ne derybų. Kol kas naudos iš šio karo Putinas turi – į Europą plūsta pabėgėliai ir nelegalai, keldami nesantaiką tarp ES valstybių narių, be to, tokiu keliu į

Europą patenka ir islamistai savižudžiai bei islamo vardu prisdengę žudikai. Putinas sako: tarkitės su manim, priimkite mano sąlygas, ir aš padėsiu sudoroti teroristus. Toks jo reikalavimas reiškia tik viena – jis valdo teroristus, antraip nesakytų, nes puikiai žino, jog teroristų neįmanoma sudoroti taip lengvai. Apie Rusijos sąsajas su ISIS ne kartą rašyta ir kalbėta, tai įrodo ir karuo veiksmai Sirijoje, kur rusai visus savo karinius veiksmus nukreipę ne į ISIS, bet prieš Asado opoziciją (su ISIS kovoja Turkija, Irakas, Vakarų sajungininkai). Vos tik buvo susitarta dėl karo veiksmų nutraukimo Alepe, kai, tepraejus kelioms taikioms dienoms, rusų (ar Asado, neturi reikšmės) lėktuvai subombardavo humanitarinės pagalbos vilkstinę. Visą pasaulį ir toliau šiurpina vaizdai iš Alepo – vieno didžiausių Sirijos miestų: rusų léktuvai bombarduoja ligonines, žūva daugybė civilių (tarp jų daug vaikų). Akivaizdu, jog rusai tai daro specialiai, tad Vakarai jau prabilo apie būtinybę Rusijos veiksmus Sirijoje prilyginti karo nusiskaitimams ir teisti ją Hagos teisme. Žinoma, Putinas tik šaiposi iš tokių ketinimų, tačiau galime neabejoti – šis karto totojas „jaučia virvę ant kaklo“ (kaip kitaip paaškinti jo generolų paskelbtas „humanitarines paliaubas“ Alepe?). Na, o dabar, kai Irako pajėgos, remiamos sajungininkų, pradėjo „islamo valstybės“ citadelės Mosulo, antrojo pagal dydį Irako miesto, puolimą, jau niekaip nepasiteisins, kad, girdi, Rusija šiame regione kovoja su ISIS teroristais – kris Mosulas, bus sunaišinti ISIS, kuo pateisinti Rusijos buvi-

mą Sirijoje? Tiesa, naudos ir šiame karuo etape Putinas išpeš – Mosulo puolimas sukels naują pabėgelių bangą, kuri viršys milijoną žmonių. Trumpai tariant, Rusijai karas Artimuosiuose Rytuose reikalingas kaip oras. Deja, bet Vakarų politikai naivai tikisi, kad su Putinu galima sėsti prie derybų stalo ir sutarti visoms pusėms naudingomis sąlygomis – taip nebus, nes sąlygos naudingos turi būti tik vienai pusei – Rusijai. Toks yra Putino tikslas. O tikslai pateisina priemones: net JAV prezidento rinkimų eigą Kremliaus bandopakreipti sau naudinga linkme. Tai, tiesą sakant, seniau buvo neįsivaizduojama – kad rusai kištusi į JAV prezidento rinkimus! Bet tikrovė tokia, Kremliaus nurodymu rusų kompiuterinai įsilauželiai įsibrovė į demokratų partijos kompiuterius ir paviešino Hilari Clinton susirašinėjimo medžiagą. Kodėl – nesunku suprasti, girdint jos konkurento Donaldo Trumpo liaupses Putiniui, neva kovojančiam su ISIS. Ne veltui kažkas iš Vakarų politikos apžvalgininkų pareiškė, jog Putinas stovi prie istorinės geopolitinės pergalės slenkščio – jeigu Kremliai pavyktų į JAV prezidento postą pasodinti D. Trumpą, tai būtų neginčijama jo pergalė prieš visą Vakarų pasaulį. Pergalė, kokios niekas net sapnuoti nebūtų išdrisęs.

O kol kas Rusijai ne viskas klojasi taip, kaip norėtusi. Štai pasirodė informacija, kad pas velnius iškeliauojančias iš Rusijos separatistų Rytų Ukrainoje vadeivų A. Pavlovas. Šis galvažudys išgarsėjo ne kokiomis nors efektingomis operacijomis, bet tuo, kad nužudė keiliolika į nelaisvę paimtų Ukrainos ka-

rių. Įdomu tai, kad šis veikėjas, kaip ir dera banditams ar tikriems teroristams, buvo žinomas pravarde „Motorola“. Štai jie, Rusijos „didvyriai“ – jų net pravardės ne rusiškos, bet vakarietiškos. Mat be Vakarų „motorolų“ (tai mobiliuosius telefonus gaminančios bendrovės vardas) jie būtų gilius užkampis, nes patys pasigaminti nemoka. Tad galima drąsiai teigti, kad putinistinės Rusijos variklis yra juoda neapykanta Vakarų civilizacijai, prieš kurią kovojo teroristas „Motorola“. Beje, įdomu tai, kad neaišku, kas jis pasiuntė pas velnius – ar sprogmuo lifte atsirado ukrainiečių pastangomis, ar Kremliaus šalina per daug įtakingus savo teroristus? Kad tai teroristas, nekyla abejonių vien pažvelgus į jo nuotrauką – pridėjus šalia Obu Omaro (buveis ISIS teroristų vadeiva iš Čečėnijos) nuotrauką, šie abu rudabarzdžiai tesiškiria bazdos ilgiu... Laimė, abiejų jau nebéra. Bet gal šis panašumas néra atsitiktinis – gal tai speciali Kremliaus režisūra, skirta bauginti Vakarams – vienais tai darė Artimuosiuose Rytuose, kitas Ukrainoje.

Mosulo puolimas kiek sumenkino Vakarų valstybių planus įvesti papildomas sankcijas Rusijai, nesiliaujančiai bombarduoti Sirijoje. Bet šioje situacijoje vėl išryškėjo Putino simpatikai, nematantys reikalo tokias sankcijas įvesti (vienas iš jų – Vokietijos užsienio ministras Frankas-Walteris Steinmeieris). Galime būti tikri, kad tos simpatijos neatsirado šiaip sau.

Taigi tarptautinė padėties lieka neramai...

Gintaras MARKEVIČIUS

Dzūkijos ažuolas

„Kova dėl Laisvės – ne vien pergalės. Kuo daugiau pralaimėjimų, tuo Laisvė brangesnė. Pralaimėjimai grūdina, o ne pergalės. Lietuva dar kovoja ir kovos ne vienus metus. Tos kovos atgarsiai skamba visame pasaulyje. Mus palaiko moraliskai viso pasaulio žmonės. Moralinė nauda šimtakart brangesnė už materialinę.“

(Iš Domininko Jėčio-Ažuolio laiško sūnui Algirdui, 1947 metų vasara)

1896 metų spalio 20 dieną Biržų apskrities Medžiūnų kaime gimė Šaulių sajungos veikėjas, garsus Dzūkijos partizanų vadas kpt. Domininkas Jėčys-Ažuolis. Jis 1914 metais baigė Panevėžio realinę mokyklą. Prasidėjus Nepriklausomybės kovoms 1919-1920 metais kovojo lenkų fronte. Kautynėse prie Vilniaus pateko į želgovskininkų nelaisvę, tačiau pabėgo ir, perėjęs fronto liniją, grįžo į Lietuvos kariuomenės gretas.

Domininko sūnus Algirdas knygoje „Sutryptos viltys“ apie tėvo pabėgimą iš lenkų nelaisvės rašė: „Susitarė trise bėgti. Vieną iš jų lenkai nušovė liptantį per stovyklos tvorą, o kiti du pa-spruko. Prie Žiežmarių norėjo persikelti per Strėvą, bet tiltais eiti bijojo, nes galėjo būti saugomi lenkų. Nors jau žiema, bet upė buvo dar neužšalus, užšalė tik pakraščiai. Nematydami kitos išeities, nutarė upę perplaukti. Ėjo ledu, kol išlūžo, plaukė į kitą pusę. Išlipę į kitą krantą nusimetė permirkusius viršutinius drabužius ir vienaiais apatiniais bėgo tollyn. Bėgant šaltyje apatinės kelnes ir marškiniai ties kelias ir alkūnėmis sulžinėjo ir nusimovė. Likęs su tokia „sportine“ uniforma tėvo draugus nebeišlaikė ir, rizikuodamas pakliūti lenkams į rankas, pasuko į pirmą pasitaikiusią sodybą. Tėvas bėgo dar kelis kilometrus. Išsekus paskutinėms jėgomis, užsuko pas ūkininką ir jis. Pasirodo, taip toli bėgti nereikėjo, nes lenkų šiapus Strėvos nėra. Tėvas troboje mėgino apšilti. Be „sportinės uniformos“, jis dar turėjo užsimovęs vilnones pirstines, kurios prišalo prie rankų. Pasimetusi šeimininkė šliukšteliu tėvui ant rankų šilto vandens, ir pirstinės nusimovė su visa oda. Rytojaus dieną ūkininkas pakinkė roges ir vežė kareivėli į Kauno karo ligoninę. Iš ligoninės – tiesiai į karo mokyklą, nes baigusio vi-durines mokyklas lietuvių jaunimo buvo ne per daugiausia.“

Karo mokyklą (3-ioji laida) D. Jėčys baigė 1920 metų spalio 17 dieną, jam buvo suteiktas leitenanto laipsnis ir paskirtas tarnauti į 12-ą pėstininkų pulką. 1923 metų gruodžio 31 dieną perkeliamas į 1-ą pėstininkų pulką. 1925 metų sausio 8 dieną pakeltas į vyresniuosius leitenantus. 1925 metų liepos 15 dieną Domininkas baigė Aukštutinės karininkų kursus (Vlaida) ir gruodžio 12 dieną jis buvo perkeltas į Šaulių sajungą. Nuo tos dienos iki sovietinės okupacijos jo gyvenimas buvo susijęs su Šaulių organizacija. Buvo Tauragės ir Zarasų Šaulių rinktinės vadu. 1926 metais vedė Verutę Dambrauskaitę. 1928 metų lapkričio 23 dieną jam buvo suteiktas kapitono laipsnis. 1932 metais – Utenos brandmajoras, 1933 metais – Utenos–Zarasų brandmajoras. 1935 metų rugsėjo 28 dieną per-

keltas į Utenos komendantūrą ir paskirtas II Utenos Šaulių rinktinės vado padėjėju. 1936 metų vasario 24 dieną perkeltas į Alytaus komendantūrą karininku Šaulių reikalams. Buvo XIX Alytaus Šaulių rinktinės vado padėjėjas, éjo intendanto-raštvedžio pareigas.

Sovietų sajungai okupavus Lietuvą, 1940 metų birželio 28 dieną kpt. D. Jėčys perkeltas į Seinų komendantūrą ir paskirtas Seinų apskrities kariniu viršininku. 1941 metų gegužės mėnesį jis atsisakė Lazdijų apskrities LKP (b) komitetui perduoti šaukiamojo amžiausvyru sąrašus. Kpt. D. Jėčys pareiškė, kad sąrašus negali duoti be savo karinės vadovybės nurodymo. Kuomet rusai ėmė grafsinti, komendantūros sargyba juos ištūmė pro duris. Pajutės suėmimo grėsmę, gegužės 15 dieną D. Jėčys pasitraukė iš karinės tarnybos ir ēmė slapstytis, atnaujino ryšius su vietos Šauliais.

Kilus Vokietijos–Sovietų sajungos karui, birželio 23 dieną D. Jėčys grįžo į Alytų ir čia buvo karo komendantu. Rugpjūčio mėn. vokiečiams uždraudus LLV veiklą ir išformavus komendantūrą, D. Jėčys pasitraukė iš tarnybos ir dirbo Alytaus savivaldybės socialinio aprūpinimo skyriaus vedėju. 1944 metų vasario 16 dieną, gen. Povilui Plechavičiui ėmus formuoti Vietinę rinktinę, kpt. D. Jėčys buvo paskirtas Rinktinės Alytaus bataliono vadu. Gegužės 15 dieną vokiečiams uždraudus VR formavimą ir dalį vadų (ir gen. P. Plechavičių) suėmus, nuo galimo suėmimo kpt. D. Jėčiui teko slapstytis tuberkuliozės dispanseryje. Artėjant frontui, Domininkas su 16-mečiu sūnumi Algirdu mėgino pasitraukti į Vakarus. Nepavyko. Vilkaviškio apylinkėse rusai juos pavijo ir teko grįžti atgal į Alytų. Prasidėjus antrajai sovietų okupacijai, pradžioje slapstėsi pas žmonos giminės Navickų kaime prie Rumbonių (iš šiaurė nuo Alytaus).

Būdamas ištikimas Lietuvos karininko priesaikai ir jausdamas pareigą Tėvynėi, 1945 metų pavasarį išėjo partizanauti. Birželį Punios šile bendrame pasitarime su Dzūkijoje veikusiu Margirio, Vaidoto, Kešučio ir Geležinio Vilko partizanų būrių vadais įkūrė Dzūkų rinktinę ir buvo išrinktas jos vadu. Jispavirto partizanų grupių štabų sudėtį, jų struktūrą ir partizanų veikimo teritorijas. Rinktinės štabe buvo įsteigta斯 Spaudos ir propagandos skyrius. Čia buvo rotatorius, dvi rašomosios mašinėlės ir radio imtuvas. Jie leido laikraščius „Aukuras“ ir „Laisvės varpas“, platino atsišaukimus ir kitą pogrindinę spaudą. Siekdamas apibrėžti rinktinės partizanų kovos tikslus, dalinių struktūras, partizanų teises ir pareigas, D. Jėčys-Ažuolis paruošė ir rinktinės padaliniams išsiuntinėjo „Dzūkijos partizanų veiklos taisykles“.

1946 metų balandžio 23 dieną buvo sušauktas partizanų vadų pasitarimas, kuriame buvo prisiimta atsakomybė už kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo būtinumą. Buvo paruošta Deklaracija, pagal kurią, remdamiesi tautos valia, partizanų vadai pripažino būtinybę skelbtis principus, kuriais bus vadovaujamasi atkuriant nepriklausomą Lietuvą. Šią Deklaraciją pasirašė partizanų vadai: Kazimierai-

Sveikiname

90-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiausiai sveikiname Bro-nių GURKLĮ, ištvėrusi nežmoniškus išbandymus ir nepalūžus sunkiausiomis sąlygomis, išsaugoju si meilę Tėvynei ir žmogiškias vertėbes. Sveikatos ir ilgo gyvenimo linki

žmona, duktė ir sūnus su šeimomis

85-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname mūsų mielą, mylimą, brangi Mamytę, Močiutę, Promočiutę Birutę GRINKEVIČIŪTĘ-SINICKIENĘ – 1948-ųjų tremtinę, kartu su savo téveliais ištremta į Krasnojarsko kr., Abakanu miškų ūkio gyvenvietę. Linkime stiprios sveikatos, ilgų gyvenimo metų, dvasios ramybės ir Dievo globos.

Vaikai su šeimomis, vaikaičiai ir jų šeimos, provaičiai

Nuoširdžiai sveikiname spalio mėnesio jubilieju švenčiančius LPKTS Panevėžio filialo narius:

Elžbieta ŠVAGŽDIENĘ ir Vytautą Joną KUODI – 85-aji,

Agotą GEDVILIENĘ – 80-aji,

Genovaitę RAMOŠKIENĘ – 75-aji,

Birutę ŽUKAUSKIENĘ, Liuciją GRIGIENĘ ir Petrą JASĘNĄ – 60-aji.

Linkime sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Panevėžio filialo taryba

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname spalio mėnesį gimusius buvusius tremtinius:

Aldoną SKRUODIENĘ, Joaną VILIMIENĘ, Salomėją ČYPAITE-TYMUKIENĘ – 85-ojo,

Vladą Rimą ČIRŪNĄ – 80-ojo,

Gediminą ŠVEŽIKĄ – 65-ojo,

Stasį DAMINAUSKĄ – 60-ojo.

Linkime sėkmęs, sveikatos ir Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Rokiškio filialas

60-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusią Krasnojarsko srities Mansko rajono tremtinę Reginą KAZLAUSKIENĘ.

Linkime geros sveikatos, neblėstančios energijos. Tegul Jus lydi didelę, šviesi žmogiškoji laimė, Sv. Mergelė Marijos globa.

LPKTS Kauno filialas

Padėka

Dékojame knygos „Tremties vaikai“ III tomo leidybai paaukojusiems:

Romualdas Saidys – 30 eurų,

Rimutę Ona Kadžienę – 30 eurų,

Ona Uleckaitė-Akucevičienę – 10 eurų,

Ignas Požela – 80 eurų.

LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė

tis, Mykolas Jonas, Ažuolis, Garibaldis, Vanagas, Daktaras ir Antanaitis. Šis dokumentas buvo 1949 metų vasario 16 dieną Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Tarybos Deklaracijos savotiškas pirmtakas. Beje, abiejų Deklaracijų signataru buvo Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Tą pačią dieną Dzūkų rinktinė buvo įtraukta į A (būsimos Dainavos) apygardos sudėtį. Nuo 1946 metų gegužės D. Jėčys-Ažuolis skiriamas Dainavos apygardos vadu. Jam vadovaujant buvo įvykdinta nemažai struktūrių pakeitimų: išformuota Geležinio Vilko rinktinė (dėl J. Markulio išdavystės kovos veiksmuose pradus nemažai partizanų), likę gyvijos partizanai įtraukti į Merkio ir Dzūkų rinktinės. Kaip rinktinės vadasis Domininkas Jėčys-Ažuolis buvo griežtas, reiklus ir pareigingas, bet turėjo ir gerą humorą gyslelę. 1946 metų vasarą Dainavos rinktinės teritorijoje veikė daugiau kaip 300 aktyvių laisvės kovotojų. Dėl so-

vietinių saugumiečių represijų Dzūkijoje per metus jų skaičius vaizdžiai išaugo. Tais pačiais metais jis ēmė vadovauti Pietų Lietuvos partizanų sričiai. Dėl savo solidaus amžiaus beveik nepalikdavo savo vadavietės Punios miške ir nevykdavo vizituoti tolimesnių apygardos dalinių. Rinktinė ir grupių vadams vadovavo raštu per ryšininkus.

1947 metų kovą jis susitiko su Tauro apygardos vadu A. Baltūsiu-Žveju. Abu vadai suderino apygardų partizanų veiksmus ir aptarė jiems rūpimus klausimus. Balandžio 22–24 dieną į štabo bunkerį D. Jėčys-Ažuolis sukvietė pasitarti visų Dainavos apygardos būrių ir grupių vadus. Pasitarime buvo aptarti opūs partizaninės kovos ir organizacinių klausimai. Buvo bandoma išspręsti apygardos vado nesutarimus su iš apygardos pasitraukusiais grupių vadais. Nutarta suaktyvinti kovos veiksmus prieš okupantų valdžios struktūras ir išdavikus. (keliamas į 7 psl.)

2016 m. spalio 21 d.

Tremtinys

Nr. 39 (1205)

5

Tremitis vis dar atmintyje

*Pabaiga.**Pradžia Nr. 38 (1204)*

Atėjo baisusis 1950 metų rugsėjo 18-osios rytas Alberto ir Norbertos Kalninių sodybon Pūtelių kaime (dabar – Biržų rajonas, Papilio seniūnija). Buvo antradienio rytas. Vandutei reikėjo eiti į už pusantru kilometro buvusią mokyklą Kvietkuose, kur ji lankė ketvirtą klasę. Jau iš vakaro, kai ji su mama skynė burokų lapus gyvuliams, nuošaliu keliuku pravažiavo pilnassunkvežimis stribų. Motina nustebo: kur gijie važiuoja? Vanda Kalnintė-Milieškienė šiandien mano, kad stribai, apsupę namus, naktį tūnojo pamiskėje ir laukė rytą, kad juos ištremtu, nes visą naktį cypė šuo. Tą rytą mergaitė su téveliais namuose buvo viena, nes sesės Irena ir Kristina gyveno pas tetą ir mokėsi Pandėlio vidurinės mokyklos septintoje klasėje.

Trémikų sulaukė ankstų rytą. Iėjė į trobą liepė rengti į Sibirą, pildė dokumentus. Pabudusiai Vandutei, kuriai tada buvo devyneri metai, mama pasakė, kad gali nesikelti, į mokyklą neis, nes veža į Sibirą. Lauke buvo didelis rūkas, kuris ilgai neišskliaidė. Per trobos langą net už 30 metrų buvusios klėties nesimatė. Mergaitė pirmą kartą gyvenime matė verkiantį tévelį. Troboje buvo suirutė, rankos nekilo krautis daiktų, bet rusiškai kalbantis kareivis patarė dėti viską į maišus, nes ten, kur keiliauja, bus šalta. Leido net kiaulę pasipjauti, išidėti bidoną medaus, nes per rūką iš sodybos trémikai važiuoti neskubėjo. Mama dar sugebėjo išsidėti siuvimo mašiną... Visa kita, uždirbtą sąžiningu darbu, liko stribams ir jų parankiniams. Vargu, ar kas skaičiavo gyvulius, kitą turtą, rašė kažkokius dokumentus, nes sugrižus iš tremties Pandėlio, Rokiškio ir Panevėžio archyvuose apie nusavintą šeimos turtą Vanda nieko nerado. Kartu su Kalniniu troboje, prie lauko durų, sédėjo ir dvi verkiančios moterėlės, atėjė iš miestelio į bulviakasio talką. Tik pinigų kelionei Kalninių neturėjo, nes specialiai iš vakaro atėjo mokesčių ir pyliau rinkėjai, privertę sumokėti ne tik privalomus, bet ir būsimus mokesčius, sakydami, kad atsiskaičiusių su valstybe netremia. Tad atidavė viską, ką turėjo...

Mašina su nelaimėliais ir stribais pajudėjo į Pandėliję prieš dyvilką. Sustojo prie milicijos pastato. Iš ten išvedė areštuotas paaugles Irmą ir Kristiną. Iš Pandėlio vežė į Kupiškio geležinkelio stotį, kur stovėjo 9 vagonų ešelonas su gyvuliniais vagonais. Į vieną jų sukėlė Kalninių šeimą.

1950 metų tremitis nebuvo masiška, vykoji tris kartus. Buvo tremiami ūkininkai. Išvežta į Chabarovsko kraštą apie 360 šeimų, 1355 žmonės. Tad jau vidurinės traukinys iš Kupiškio pajudėjo į rytus. Kelionė juo, nepatogumai, pažeminimai, muštras nesiskyrė nuo kitų egzekucijų. Tik juos vežė per Maskvą, o ten vagonus iš vienos vietas į kitą stumėdė tris paras. Viename vagone buvo ir mokytojos Felicijos Mažylytės šeima.

Vanda prisimena, kad pirmą kartą iš vagono leido išlipti jau už Uralo, pelkėse, o nusiprausti – dar po dviejų savaičių, Novosibirske. Traukinys sustojo Lazo

rajono Verino stotyje. Iš ten pasiekė gyvenvietes Bičevaja ir Kija. Tą 1950 metų spalį į Bičevaja buvo atvežta apie 450 tremtiniai iš Lietuvos. Tai buvo Choro miško pramonės ūkio centras. Tremtiniai buvo išskirstyti į miško kirtavietes palei Choro upę. Iškiritus artimesnius miškus laikinos gyvenvietės buvo naininamos, tremtiniai keliami į kitas vietas. Klampia miško linija jiems su negausia manta, sukrauta ant traktoriaus priekabos, iki skirto barako ir dar trisdešimčiai lietuvių teko eiti pėsčiomis 11 kilometrų. Barakas buvo vienas ir apleistas. Idomu tai, kad pelkėto miško kirtimai čia vyko tik žiemomis, nes kitais metu laikais per pelkę mašinos nepravažiuodavo. Barakas buvo ilgas ir siauras, pasieniais sustatyti

gultai, virš jų sukabinti maišai su daiktais. Susikimšo keturių dešimtys žmonių, tarp jų buvo daug vaikų. Jau pirmą naktį naujuosis gyventojus puolė išbadėję tarakonai ir blakės. Lindo jie iš visų plysių. Sibiro masteliais jau buvo žiema, viskas padengta storu sniego sluoksniu. Visa laimė, kad malkų netrūko, tai barake buvo šilta. Žinoma, kiauras stogas, ledų pasidengiantys langeliai, už kurių svilino nuožmus šaltis.

Jau kitą dieną Vandas tévelius Albertą ir Norbertą bei keturiolikmetes seseris išvarė dirbtį į mišką. Mergaitėms buvo nelemta toliau mokyti. Žiemomis pjovė mišką, o kitu metu laiku ruošė kaladėles (vadinamasi „čiurkas“) automobilių ir traktorių generatoriams. Vasaromis „litovkomis“ (taip rusai vadino dalgius) reikėjo šienauti pievas. Visa laimė, kad Albertas buvo geras stalias, mokėjo gaminti duris, langus, rėsti rastų sienas, tai dirbo pagal specialybę. Vandai reikėdavo netoli esančiam upelyje prikapoti ledų ir atnešti į baraką, kad juos ištirpinus, turėtų geriamo vandens.

Greitai Felicija Mažylytė, aukšta, trapi, apsirengusi raštuotu megztiniu mergina, surinko barako vaikus, susodino už ilgo stalą ir pradėjo mokyti matematikos ir lietuvių kalbos. Deja, greitai susirgo ir mirė mokytojos mama, nelaimė ją labai paveikė. Po kelių metų mirė ir ji pati, turėdama vos 28 metus...

Vandai reikėjo lankytis mokyklą, kadangi netoli jų barako mokyklos nebuvovo, Kalniniams prieš rugpjūčio leido persikelti į Kijos gyvenvietę, kur buvo septynmetė mokykla. O gal leido išvykti iš pelkės ir todėl, kad ten reikėjo Alberto Kalninio staliaus įgūdžių? Dirbo vyras viesos lentpjūvėje. Po kurio laiko leido jam statyti rastinį namą dvim šeimoms. Įsikėlė gyventi ten, o tévelių darbštumo dėka gyvenimas tapo pakenciamas. Žinoma, lankytis ketvirtos klasės Vandas neleido, tekė pradėti Sibiro mokslus nuo žemesnės.

Kai po Stalino mirties atėjo žinia,

Alberto ir Norbertos Kalninių šeima su pabėgėliais ir samdiniais pokaryje. Centre prie tévelio Vanda, kairėje – Kristina, Irena priekyje. 1945 metai

kad vaikai gali vykti į Lietuvą, ilgai negalvojė, pradėjo ruošti trylikametę Vandą kelionei, nes tévai ir seserys to padaryti negalėjo.

Ta diena išaušo 1955 metais, kai Vandas Albina Sineckytė ir drauge Liuda traukiniu per Maskvą iškeliaavo į Lietuvą. Vagone paauglius globojo baltarusių kareivėliai, grįžtantys po tarnybos kariuomenėje. Mergaitė atvyko į Kauną, kur gyveno močiutė, teta Vanda. Priimti Lietuva jos nenorėjo: teko pasų skyriuje duoti kyši, kad priregistruotu...

Pradėjus lankytis mokyklą, greitai išvyko gyventi į Upytę. Čia mokytojavo jos tetos Emilia, Genovaitė ir jos vyras Petras Stanonis; jis buvo vėtos septynmetės mokyklos direktorius. Žinoma, mokyklos Vandai buvo nelengva, sunkiai pasidavė lietuvių kalbos gramatika. Dėdė Petras dokumentuose pagržina mergaitės biografiją: tėtis – latvis, gyvena Latvijoje... Baigusi septynias klasės, atvyko gyventi į Kauną, mokėsi II vidurinėje mokykloje (dabar – Maironio gimnazija). Jos geriausia draugė Dalia Briodytė – gabi, drąsi ir veikli mergaitė, sugebėjo tais laikais pergudrauti okupacinię valdžią – per Lenkiją pasiekti Ameriką ir ten apsigyventi.

Téveliai su seserimis Lietuvą pasiekė tik 1959 metais. Deja, Lietuvą jų nepriėmė, teko ieškoti užuovėjos Latvijoje, pas gimines. Gal po poros metų mergaitėms pasisekė sugrįžti ir įsikurti Panevėžyje. Rankų nenuleido: mokėsi, ieškojo vietos gyvenimė. Irena bėgė vidurinę, dirbo įvairose miesto gamyklose darbininke, o Kristina tapo bu-

haltere. Téveliai dešimtį metų dar gyveno Latvijoje, Albertas dirbo kolūkyje, kol pasitaikė proga grįžti į Lietuvą. Abu jau mirė, palaidoti Panevėžyje.

Baigus išdurinę, Vanda norėjo studijuoti toliau. Ruošė dokumentus į Kauno politechnikos institutą, išlaikė egzaminus. Tačiau kaip tremtinės išstacionarą studijuoti nepriėmė. Tik rektorius K. Baršausko dėka tapo Mechanikos fakulteto vakarinio skyriaus studente. Tapusi inžiniere, beveik vieną gyvenimą dirbo „Pramprojekte“ Kaune. Čia susipažino su Antanu Milieška (1937–1997), sukurė šeimą, užaugino sūnus Antaną ir Simą. Antanas su savo išrinktajā Vilija padovanojo Vandai anūkui Austėjai ir Justai. Sesuo Irena gyveno Panevėžyje, Kristina – Kaune.

Šiandien Vanda Milieškienė mano, kad baisiai praeicių nepadarysime galio tol, kol nenuteisime socializmo ir komunizmo nusikaltimų vykdytojus savotiškame „Niurnbergo“ procese. Anot publicistės, Islandijoje gyvenančios mokslininkės Eglės Witting-Marcinkevičiūtės, teisingumas yra politinės bendruomenės pagrindas. O juk bylos Lietuvoje, susijusios su Laisvės kovomis ir represijomis netapo rezonansinėmis, žodis „teisingumas“ pas mus nepopularus. Dar daugiau, vis daugiau televiziujos ir radijo programose pasirodo laidų apie sovietmečio garbinimą, brėžiamos paralelės tarp Maskvos ir Briuselio (taip, sovietmečiu buvome nesavarankiški, o dabar?). Ir darosi moteriai dėl to skaudu ir nepakeliamai liūdna.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt. Laikraštis išeina keturis kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,40 Eur.

Kaip KGB kontroliavo turizma

(atkelta iš 2 psl.)

Kaip minėta, apsilankytu emigrantams tévynéje atsirado galimybų šeštuojo dešimtmečio pabaigoje, 1958 metais pasirašius JAV ir SSRS kultūrinių ir mokslinių mainų sutartį. Archyvinės medžiagos duomenimis, ne visi išeiviai lankési Lietuvoje ir ne visus sovietų valdžia norėjo priimti. Pirmiausiai sovietų pusē laukė atvykstančių „pažangiuju“ lietuvių. KGB pritarė tokiemis kvietimams atsargai, kad atvykimas nesukeltų tos šalies, iš kur jie atvyksta, įtarimo jų atžvilgiu. Kviečiama būdavo ne tik LSSR, bet ir SSRS lygiu, net apmokant „pažangiuju“, kurie to patys neįgalėdavo, kelionės išlaidas. Kartais, norint pasirodyti, buvo netaupiai naudojamos lėšos, skirtos „pažangiuju“ priemimui. 7 dešimtmečio pradžioje užsienio svečiui vienai dienai buvo galima skirti po 5-6 rublius, bet „pažangiosioms“ V. Tysliavienei teko po 60,6 rublio, K. Karosienei po 16,95 rublio. Viršytos ir sumos dovanoms. Iš pradžių LSSR negalėjo priimti visų norinčiųjų atvykti, nes neturėjo galimybų kiekvieną patikrinti, tad baiminosi, kad išiterpę tarp „pažangiuju“ neatvyktų esantieji „reakcijos įtakoje“. Tikrinimo funkcijas turėjo atlkti saugumo organai. KGB siekė per kontržvalgybinius išaiškinti ir nutraukti atvykstančių turistų „kenkėjiską“ veiklą ir padaryti jiems teigiamą įtaką. Po „pažangiuju“ Lietuvoje pradėjo lankytis politiskai neutralesni emigrantai. Vieino ar kito svarbesnio asmens apsilankymas derintas su KGB. Štai 1960 metais KGB pranešė, kad nepriestarauja mokslininkės M. Alseikaitės-Gimbutienės atvykimui. 1967 metais atvyko JAV lietuvių krepšininkų komanda. KGB įvertino, kad iš jų apsilankymo turėjo daugiau naudos nei prieninkas.

Šeštajame dešimtmetyje išeivijos atstovai diskutavo dėl galimų kultūrinių ryšių su Lietuva, bet septintojo dešimtmečio pabaigoje vis daugiau išeivijos suprato, kad lankydami tévynéje jie geriau pažins Lietuvą ir galėjai padėti. Galbūt taip praktiskai realizuota dar šeštojo dešimtmečio idėja, kad tarp Vakarų ir krašto būtinės žmonių ir žinių cirkuliavimas. Bendras atvykstančių skaičius augo, tik kai kuriais metais sumažėdavo dėl sovietų valdžios apribojimų. Pavyzdžiui, 1981 metais leista atvykti 5514, o 1982 metais – 4439 žmonėms.

Sovietų Lietuvoje nesilankė VLICK ir ALT nariai, jie stengesi nebendraudinti su LSSR atstovais, nes tai laikė nesuderinama su Lietuvos nepriklausomybės siekiais. Antra vertus, tokios nuostatos iš dalies apsunkino KGB siekius tyrinėti šias organizacijas. Pats saugumas per kitus asmenis bandydavo pasikviesi VLICK narius į Lietuvą, kad galėtų juos iš arčiau stebėti. 1986 metais planuota išvesti į Lietuvą keilis VLICK narius („funkcionierius“): o jiems atvykus išsiaiškinti, kokį esama galimybų patekti į VLICK gretas, pasinaudojus šiai žmonėmis. Tais pačiais metais norėta pasikviesi į Lietuvą su

VLIK nariais turintį ryšių objektą „Nikolaj“. Jam atvykus, jis turėjo būti patikrintas, atliktas naudingas „ideologinis poveikis“ ir gauti informacijos apie procesus, vykstančius VLICK viduje.

KGB turėjo savitą požiūrį dėl „Santaros-Šviesos“ narių lankymosi Lietuvoje. VLICK, atsisakydamas tokios bendradarbiavimo formos, slaukdavo KGB neigiamo vertinimo. Antra vertus, saugumui didelį nepasitikėjimą kėlė pastovūs atskirų „Santaros-Šviesos“ narių lankymaisi Sovietų Lietuvoje, bet federacijos nariai šiuo aspektu manė, kad igyvendina praktikoje šūkį – „Veidu į Lietuvą“. V. Adamkus tai įvardija kaip svarbiausią federacijos nuopelną, nes tai buvo „pastangos testi bendradarbiavimo su okupuotos tévynės intelligentija tiltus“. Minėto šūkio autorius – VLICK narys S. Kairys, bet „tik santariečiai jo užmirštam posakiui suteikė konkreti prasmę ir panaudojo kaip savo vėliavą“. Tokia „Santaros-Šviesos“ pozicija sukėlė atskirų tautiečių Vakaruose nesupratimus ar net priešiskumus, pasireiškančius nuolatine ir griežta kritika. Anot V. Adamkaus, lankymasis Lietuvoje buvo laikomas Lietuvos laisvinimo bylos išdavyste. Todėl federacijai mesta kaltinimų bendradarbiavimu su sovietų valdžia ar net jos saugumo struktūromis. Patys nariai irgi suprato šių santykų keblumą. Anot L. Mockūno, „plėtojant kultūrinius ryšius su sovietine Lietuva svarbu buvo nepaslysti ir nenueti kompromiso su savo išsitikinimais keliu“. Pati KGB, pasitelkdamas prieinamus (išeivijos spaudos) ir slaptus šaltinius (agentūros), turėjo galimybų iš anksčiau žinoti tikrąsias lankymosi Lietuvos priežastis. Pavyzdžiui, KGB agentas „Vytautas“ per davė tokią federacijos poziciją: „Lietuva didis kalnys, kurį reikia periodiškai lankyt, glaudžiau su juo bendrauti, pačiam sužinoti apie kalnų padėtį“. Pažintis su šalies gyvenimu iš vidaus, prasidėjusi septintajame dešimtmetyje, tėsėsi iki Lietuvos neprisklausomybės atkūrimo. Čekistų supratimu, „Santaros-Šviesos“ narių apsilankymais Lietuvos pasinaudoto priešininkų specialiosios tarnybos savo „kenkėjiskoje veikloje“ prieš SSRS, nes atvykusieji vykdė „emisarinę funkciją“. KGB nuomone, siūlantieji plėtoti kontaktus su Lietuva, nori juos „panaudoti dėl ideologinės kovos sunkumo perkėlimo į respublikos teritoriją“. Dažnokai saugumas apibendrintai samprotaudavo, kad „Santaros-Šviesos“ nariai svečiuodamiesi Lietuvos vykdo „ideologines diversijas“, žadina žmonių „nacionalistinius jausmus“, gąsdina juos Lietuvos rusifikacija, ragina siekti, kad Lietuva ištstotų iš SSRS ir gautų socialistinės respublikos statusą. Šią „emisarinę funkciją“ galima įvairiai komentuoti. Taip galėjo būti apibūdinti beveik visi kiekvieno atvykimoje iš LSSR asmens veiksmai, keldavę KGB įtarumą. Antisovietinės literatūros įvežimą Lietuvon, pokalbius politinėmis temomis, lankymą uždarose Lietuvos teritorijoje ir kt. galima bu-

vo įvardyti kaip „emisarinę veiklą“. Konkretus pavyzdys: tiriamasis asmuo, tai yra „Santaros-Šviesos“ dalyvis, įvardytas slapyvardžiu „Ucionyj“ (liet. k. „Mokslininkas“), kaip specializuotų grupių dalyvis susisekė su LSSR Mokslų akademijos, Vilniaus Inžinerinio ir Statybos instituto, Vilniaus valstybinio universiteto, Kauno politechnikos instituto moksliniais bendradarbiais, platino „ideologiskai kenksmingą“ literatūrą, norėjo susitikti su asmenimis, anksčiau teistais už „valstybinius nusikaltimus“.

Įtariai vertindamas atvykstančius, kaip galimus užsienio šalių žvalgybų agentus, KGB suvokė atskirų išeivių ar jų grupių lankymosi Lietuvos privalumas, būtent, galimybę plėsti agentūrinį tinklą, gauti informacijos, apsilankymus panaudoti propagandiniams tikslams. Atkreiptas dėmesys į etninių turizmą, išskirta bendradarbiavimo su lietuvių emigracijos jaunimu svarba, nes jų vaidmuo augo. Be to, diskusijas dėl lankymosi Lietuvos norėta panaudoti išeivių tarpusavio santykiams bloginti. KGB metodinėje priemonėje užfiksuta, kad po amerikiečių moksleivių apsilankymo sovietų Lietuvos Pasaulio lietuvių bendruomenės Cicero skyriuje (Čikagos priesmestyje) diskutuota dėl tokio ekskursijų reikalingumo, kad dėl to skyriuje įvyko skilimas. Tiesa, tokia čekistų versija, išeivijos šaltinių, patvirtinančių šį faktą, neaptikta.

Siekiant užkirsti kelią emigrantų „priešiskai“ veiklai, susirūpinta atvykstančių kontrolės mechanizmai: saugumo struktūros, lengvindamas saudarą, nustatė konkretias galimas beveik visų užsienio piliečių apsistojimo vietas Lietuvos; atmetė galimybę laisvai keliauti po respubliką, iš anksto numatydavo lankymosi vietoves; nuolatiniam sekimui vykdyti pasitelktos agentūrinės pajėgos; agentais tapdavo sekamo užsieniečio giminaičiai ir pažystami, nes KGB nevengdavo pasinaudoti asmeniniais ar profesiniais ryšiais, pagrįstais tarpusavio pasitikėjimu. Slaptieji bendradarbiai būdavo pristatomi kaip LSSR valstybinių ar visuomeninių struktūrų darbuotojai, agentai ar net kadriniai KGB darbuotojai – kaip draugijos „Tėviškė“ nariai, LSSR MVD vizų ir registracijos skyriaus specialistai ir taip toliau. Jei atvykstantysis neturėdavo išankstinio nusistatymo nebendradarbiauti su tokiais LSSR atstovais, tuo saugumas pasinaudodavo. Štai su į Lietuvą atvykusiu objektu „Berta“ bendrauvo saugumietis, prisistatęs LSSR Užsienio reikalų ministerijos (URM) darbuotoju R. Vaitkum. Remiantis atskaita, jis klausinėjo svečią apie gyvenimą JAV, emigraciją, pažiūras, numant toliau tyrinėti ją „verbavimo plane“. Darsyk lankantis LSSR, su „Berta“ vėl bendrauvo saugumiečiai, kaip URM atstovai. Sutelktų agentų gausą aplink konkretų žmogų patvirtiną konkretūs pavyzdžiai. Štai 1987 metais „Santaros-Šviesos“ nariui Zenonui V. Rekašui lankantis Lietuvos, jis buvo „apstatytas“ agentas – „Magdė“,

„Andrius“, „Vokė“, „Gintaras“, patikimų asmenų PIC, kandidatu verbavimui DVK; žymioji archeologė M. Gimbutienė 1981 metais Lietuvoje tyrinėta per agentus „Jevgenija“, „Beržas“, „Panas“, „Klevaitis“, „Orest“, patikimus asmenis P ir G; 1987 metais Violetos Keletienės stebėjime ir tyime dalyvavo 6 agentai iš LSSR KGB 5-osios tarnybos ir 3 iš 1-ojo skyriaus. 1987 metais Lietuvoje besilankančiam M. Drungai buvo numatyta pristatyti po priedanga 1-o skyriaus operatyvinį darbuotoją V. Kontrimą, agentus „Tichonov“, „Kazys“, „Algirdas“, „Jankus“, taip pat 2-os valdybos ir 5-ostarnybos agentus. Tiriamus žmones su agentais siejo asmeniniais ar profesiniais ryšiais, papildomai buvo agentūra ir patikimi asmenys iš turistus aptarnaujančio personalo, tai yra vertėjai, gida, viešbučių tarnautojai. Septintojo dešimtmečio pradžioje numatyta stiprinti agentūrinį aparatą Vilniaus restoranuose „Dainava“, „Vilnius“, „Trakai“, „Tauro“ kavinėje, „Neringos“ viešbutyje, Vilniaus Dailės muziejuje, Trakų pilies muziejuje ir kitur.

Atvykstantys galėdavo keliauti tik iš anksto paskirtais maršrutais. Emigrantams neleisdavo aplankytį giminių, jei tai nebuvò suderinta. Didelė Lietuvos teritorijos dalis buvo uždara užsieniečiams. Saugumas apribojimus argumentavo tuo, kad LSSR teritorijoje buvo dislokuota Pabaltijo karinės apygardos naujausia ginkluotė, išdėstyti raketiniai kompleksai, vyko kariniai pervežimai. Iš kitos pusės, apribojant užsienio lietuvių lankymą atitinkamose vietovėse, saugumiečiams nereikėdavo dėti pastangų sekimui. Štai septintajame dešimtmetyje atviru užsieniečiams buvo Vilnius, Druskininkai, Trakai, Elektrėnai, Pirčiupis, bet tik lydint Inturisto gidui. Maršrutai keisdavosi. Toks užsieniečių neįssiskaidymas leido juos kontroliuoti. Už judėjimo pažeidimus užsienio lietuvių buvo baudžiami. Tuo viešai užsiėmė MVD struktūra. Prievertinį prasižengusiojo išvijimą vykdydavo milicija, remdamasi KGB nutarimu ir sutarus su Užsienio reikalų ministerija. Jei užsienietis atsakyti išvykti, jis galėjo būti išvytas lydimas konvojaus. Nutarimą pasirašydavo milicija, sankcionuodavo prokuroras. Tokių atvejų KGB viešai neafiuodavo. Dažnai užsieniečius, pažeidusius keliautimo tvarką, bausdavo administracine tvarka. 1977 metais per mažiau nei pusmetį tokį baustų buvo 62. 1983 metais už judėjimo pažeidimus sulaikyti 35 užsieniečiai, iš kurių 19 turėjo susimokėti baudas. Pavyzdžiui, 1981 metais Lietuvos lankési Antanas Pinkus (Pinkevičius), anot saugumiečių, dalyvavęs Birželio sukilime ir taranavęs vokiečių „baudžiamajame“ batalione. Jei tai tiesa, tai kyla klausimas, kaip jis iš viso galėjo atvykti ir buvo išleistas į SSRS. Viešėdamas Lietuvos, jis nelegaliai nyvko į Bagaslaviškį, kur buvo KGB sulaikytas ir apklaustas dėl „nusikalstamos praeities“. Parašęs pisiauškinimą buvo paleistas.

(Bus daugiau)
Dr. Darius JUODIS

2016 m. spalio 21 d.

Dzūkijos ažuolas

(atkelta iš 4 psl.)

Aptarti ryšiai tarp dalinių, kovotojų drausmė, karinio mokymo ir auklėjimo programos, apginklavimo, uniformui jų ženklinimo klausimai. Buvo pritarta Merkio rinktinės vado Adolfo Ramanauskos-Vanago siūlymui įvesti apdovanojimus už drąsą ir uolumą partizanams ir jų rėmėjams. Aptarta tarptautinė padėtis ir partizanų spaudos platinimo klausimai.

Aukščiausia sovietinio MVD vadovybė, net pats generolas J. Bartašiūnas, nérēsi iš kailio stengdamiesi sugauti partizanų vadą. Tam tikslui jie panaudojo net jo sūnū Algirdą, kuris buvo suimtas ir žauriai tardomas. Tardytį buvo atvežtas ir pas Bartašiūną. Čia Algirdui buvo įteiktas laiškas, adresuotas tévui: „Lietuvos TSR Vidaus reikalų ministerija, 1947 metų balandžio 3 diena, Vilnius. Piliečiui Ječiui Domininkui, Tamstos sūnus man per davę sąlygas, kuriomis Jūs sutinkate legalizuotis. Aš manau, kad šios sąlygos negiliųjų apsvarystos, o Tamstos motyvai nerimti. Tamstos baimė dėl savo likimo, pačiam atvykus į MVD, neturi pagrindo, nes tokią faktą, kad mūsų organai po legalizacijos būtų ką nors areštavę – nėra. Areštuočiai buvo tik atskiri žmonės, kurių po legalizacijos vis dar tėsė savo kenksmingą veiklą...“ Nors ir žauriai tardomas, Algirdas laiško nepasirašė ir galiusiai buvo ištremtas į Sibirą. Iš ten sugebėjo pabėgti ir grįžo į Lietuvą. Jam pavyko pasimatyti su tévu ir vėl pateko į enkavedistų nagus.

1947 metų vasarą D. Jėčys-Ažuolis paskutinį kartą susitiko su sūnumi. Tada sūnui jis pasakė: „Nenorėjau apie tokius dalykus su tavim kalbėti, bet reikia. Man kelio iš čia nėra. Esu davės karininko priesaiką, kad Tėvynės laisvę ir Nepriklausomybę ginsiu iki paskutinio krauso lašo, iki paskutinio atodūsio. Tai ne vien gražūs žodžiai; priesaika Tėvynei – šventa. Mūsų gretose nėra mobilizuoti, čia visi savanoriai, kaimo vyrai ir, jei nebus tarp jų profesionalūjų karininkų, jie ilgai neišsilaidys. Mums belieka arba laimeti, arba žūti.“ Kai sūnus paklausė, ar yra galimybė laimeti, Ažuolis atsakė: „Nėra jokių galimybės. Anksčiau ar vėliau mes žūsime, bet pavojaus

jausmas žmonėse stiprus, ir rusai savo noru į Lietuvą dar ilgai nevažiuos. Argi tai ne nauda?“

Apygardos vado bunkeris buvo įrengtas Punios šile, netoli Nemuno, šaltinėlio, įtekančio į Nemuną, ištakoje. Už 200 metrų nuo bunkerio šaltinėlių kerta keliukas ir tiltelis per jį. Nuo tiltelio reikėjo žengties iš šaltinėlio ir jo dugnu eiti įkeliuojant į bunkerį. Bunkeris iškasitas taip, kad šaltinėlio ištaka atsidūrė jo viduje ir partizanai galėjo vandeniu apsirūpinti pačiame bunkeryje. Nuo užmaskuotų bunkerio durelių į vidų vedė koridorius. Viduje buvo dvejos patalpos – didesnės ir mažesnės. Iš mažesnių du liukai vedė į žemės paviršių ir jie buvo užmaskuoti mažaūgėmis eglaitėmis. Bunkeris turėjo kelias vėdinimo angas. Vie na jų buvo išvesta į išpuvusių medžio vidų. Iš šio aprašo galima suprasti, kad bunkeris buvo puikiai užmaskuotas, tačiau jis netiko gintis. Sava maisto atsargas partizanai laikė pas Boleslovą Narkevičių, gyvenusį šalia šilo. Jis vėliau enkavedistų buvo suimtas už pagalbą partizanams, per tardymus užverbuotas. Kartą jam pavyko pasiekti partizanus ir sužinoti, kur bunkeris. Netrukus apie tai buvo pranešta enkavedistams.

1947 metų rugpjūčio 10 dieną 23 val. NKVD pajėgos (apie 1000 kareivių iš MGB Vidaus kariuomenės 34-ojo šaulių pulko) Punios šile pradėjo karinę operaciją. Operacijai vadovavo LSSR NKGB ministro pavaduotojas plk. Leonardas Martavičius. Dešiniajame Nemuno krante buvo paliktos 9 pasalos, o kairiajame – apsuptyas visas šilas. 6 valandą ryto mišką pradėjo šukuoti 300 kareivių būrys. Rugpjūčio 11 dieną ryta kareivai aptiko metalinių vamzdžių – bunkerio orlaidę. I enkavedistų pasiūlymą pasiduoti, partizanai atsakė tankiai ugnimi. Kautynės truko apie 4–5 valandas. Sovietiniams kareiviams pavyko prijungti prie bunkerio ir įmessti granatą, tačiau partizanai vis tiek nepasidavė. Tuomet į bunkerį buvo imestas granatų ryšulys. Skeveldros sunkiai sužeidė D. Jėčių-Ažuoli. Neištvrės jis kilstelėjo pistoletą prie smilkinio... Šios enkavedistų operacijos metu žuvo apygardos vadasis Domininkas Jėčys-Ažuolis, jo įgaliotinis Vaclovas

Kavaliauskas-Juodvarnis, Dainavos apygardos Margio rinktinės štabo viršininkas Mykolas Petrauskas-Aras ir Tauro apygardos Šarūno rinktinės vadas Jonas Pilinskas-Krūmas (tuomet buvo atvykęs pas D. Jėčių-Ažuoli aptarti bendrus kovos veiksmus, prasidėjus mūšiui nusišovė, kad nepatektų į nelaisvę gyvas). Enkavedistams pavyko suimti V. Juozitį-Vyturį, A. Macevičių-Liną, J. Puškorių-Grinį ir Vaidoto grupės vadą J. Petrašką-Patrimpą. Žuvusiuju palaikai buvo išniekinti MGB Alytaus skyriaus kieme. Užkasimo vieta nežinoma iki šiol. Istoriografui, kraštotoyrinkui, šauliui Gintarui Lučinskui archyve pavyko surasti MGB Alytaus apskriebies skyriaus darbuotojų surašytą ir pasirašytą aktą apie keturių žuvusiu Dainavos apygardos štabo partizanų, tarp jų ir D. Jėčių-Ažuolio, palaikų užkasimo (paslepimo) vietą į šiaurę nuo Alytaus. Deja, 2011 metų pavasarį paieškos nedavė rezultatų. D. Jėčių-Ažuolio žmona Veronika (1905–1986) išpradžiėjo per žmones uždarbiaudama – mezgę. Vėliau slapsčiai pas vyro gimines Biržų rajone. Galiausiai ją suėmė, nuteisė 10 metų ir išsiuntė į Mordoviją. Jų sūnus Algirdas (1928–1997) antrą kartą pateko į Sibirą.

Už nuopelnus Domininkas Jėčys buvo apdovanotas Lietuvos Nepriklausomybės medaliu (1928), Šaulių žvaigždės ordinu (1931), DLK Gedimino 4-o laipsnio ordinu (1932), ugniagesių „Artimui pagalbon“ 3-jojo laipsnio garbės ženklu (1932), Estijos ugniagesių 2-ojo laipsnio Aukso kryžiumi (1933), Šaulių žvaigždės medaliu (1939). 1997 metais jam pripažintas kario savanorio statusas (po mirties). 1998 metais suteiktas pulkininko laipsnis. 1998 metais Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu Nr. 238 Domininkas Jėčys-Ažuolis apdovanotas Vyčio kryžiaus ordino Komandojo didžiuoju kryžiumi (po mirties). Prie Alytaus Šaulių namų pastatytas paminklas Dainavos apygardos partizanų vadui kpt. Domininkui Jėčiui-Ažuoliui. Jo vardu numatomas pavadinti Karininko A. Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės 110-ą kuopą.

Paruošė Stasys
IGNATAVIČIUS

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Joana Meškauskaitė
1930–2016

Gimė Zarasų apyl. Bachmatų k. 1941 m. kartu su šeima ištremta į Tomsko sr. Bakčiaro r. Vavilovkos k. 1958 m. šeima buvo reabilituota. Grįžusi į Lietuvą mokėsi, baigusi technikumą dirbo buhaltere ekonomiste. Aktyviai dalyvavo LPKTS Kauno filialo veikloje.

Nuo šeštadienį užjaučiame gimines ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Skelbimai

Spalio 23 d. (sekmadienį) 15 val. LPKTS Alytaus filialas kviečia aktyviai dalyvauti Alytaus šaulių namuose (S. Dariaus ir S. Girėno g. 10, Alytuje) įvyksiantiame partizaniškų dainų festivalyje. Dalyvaus šeši kolektyvai ir choras „Atmintis“.

Pasiteirauti tel. 8 694 07641.

Spalio 28 d. (penktadienį) 11 val. Šiaulių Ginkūnų kapinių tremtinių sektoriuje vyks talka – grėbsime lapus. Turėkite darbines pirštines, maišus lapams sukrauti. LPKTS Šiaulių filialo valdyba mielai laukia talkininkų.

Lapkričio 1 d. (antradienį) 13 val. LPKTS Kauno filialas kviečia buvusius politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, moksleivius, jaunimą ir miesto gyventojus į Kauno Petraslėnų kapines prie „Tautos kančios“ memorialo paminėti Visų šventųjų dieną, prisiminti mirusiuosius ir negrįžiusiuosius iš Sibiro platbybių.

Uždegime žvakelių, padėsime gėlių. Giedos Kauno buvusių politinių kalinių ir tremtinių choras „Ilgesys“, vadovaujamas Bronės Paulavicienės ir Mindaugo Šikšniaus.

Kviečiame gausiai dalyvauti.

Uždekl žvakutę savo krašto partizanams

Jau trečius metus Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga rengia akciją „Uždekl žvakutę savo krašto partizanams“.

Vėlinių dieną kviečiame uždegti žvakelę savo krašto Laisvės kovotojų atminimui, sutarkyti neprižiūrėtus paminklus, partizanų žūties ir kitas atmintinas vietas.

Uždekl žvakutę Zanavykijos krašto partizanams

Vėlinių dieną uždegti žvakutę ne tik ant savo artimojo, bet ir ant visų užmiršto kapo – sena mūsų krašto tradicija. Tačiau lapkričio 1-ają, kai kapinės skėsta gėlių ir žvakių įjūroje, gausu vietų, kur tamsu ir tuščia, nors ten atgulė mūsų tautos didvyria.

Todėl 2013 metais jaunimas susibūrė akcijai, kurios metu lankomos gyvybę už Lietuvos laisvę paaukojusių žūties vietas, tvarkomi jų kapai ir uždegamos pagarbos žvakutės. Nuo tol kasmet keliaujame vis didesniu būriu visoje Lietuvoje!

Zanavykijoje šiemet drauge su Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, puoselėjančia atminimo tradiciją jau ne vienerius metus, jégas vienija ne tik klubo „Motorsport“ visureigiu entuziastai, bet ir sporto ir laisvalaikio klubas „Vėjas“.

Norinčius keliauti, bet neturinčius automobilių, pavėžeti žada klubas „Motorsport“ visureigiais, o klubas „Vėjas“ kviečia prisijungti rudens ir miško keliukų nebijančius dviračių mėgėjus.

Spalio 30 d. (sekmadienį) 10 val. išvykstame nuo memoriauto Genocido aukoms atminti Šakių kapinėse.

Iniciatyvos Suvalkijoje globėja – LPKTS Valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė.

Pasiteirauti tel. 8 614 85 117.

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė

Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė

Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204

el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 1990 egz.

Kaina
0,60 euro

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekėjų atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O S
R É M I M O
F O N D A S

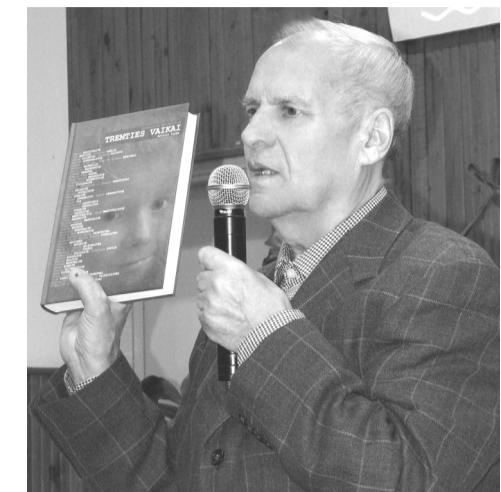
Rukloje – apie lietuvių tremtį

Sovietinės okupacijos metais Rukloje (Jonavos rajonas) pastatyta kariinis miestelis. Čia veikė rusų kalba dėstoma vidurinė mokykla. 1993 metais išlydėjus iš Lietuvos sovietų kariuomenę, čia pradėjo kurtis lietuvių šeimos. Atidarytos lietuviškos klasės, o po ketverių metų liko tikios. 2005 metais mokyklai suteiktas ilgamečio direktoriaus Jono Stanislausko vardas. Šiuo metu tai pagrindinė mokykla (direktorius Darius Mockus). Idomu tai, kad mokykloje mokosi ir lietuvių kalbos ižgudžių siekia Pabėgelių priėmimo centre gyvenantys vaikai iš Ukrainos ir kitų karų alinanų pasaulio kraštų.

Šiuo metu Lietuva pagal ES programą yra priėmusi 124 pabėgelius, daugiausia iš karų alinanų pasaulio kraštų.

„Tremties vaikai“ autorius Stanislovas Abromavičius kartu su kolegomis poetu Vladu Vaitkevičiumi, dainų atlikėjais Aleksandru Ravve ir Petru Griniumi bei fleita grojančia jo mokinė Angelina Zelenkova lankėsi šioje mokykloje, kad papasakotų vaikams apie lietuvių tremtis į tolimąjį Sibirą, padainuotų lietuviškų ir ukrainietiškų dainų, paskaitytų poezijos posmų. Jautėsi, kad dabartiniai mažieji pabėgeliai apie panaušaus likimo Lietuvą nedaug ką ir težino. Dainuojant ukrainietiškas melodijas sužibavo mažųjų klausytojų akys... Tremties mastai ir okupantų žiaurumas nepaliko abejingų.

„Tremtinio“ inf.
Birutės Kairaitės nuotrauka

Rašytojas Stanislovas Abromavičius pasakojo vaikams apie tremties vaikus lietuvius

Knygos „Tremties vaikai“ keliauja per Lietuvą

Kėdainiuose

Susitikime su buvusiais tremtiniais, rajono žmonėmis įvyko Kėdainių daugiakultūriame centre. Renginį vedė LPKTS valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė.

Reikia pasakyti, kad ir šio krašto žmonės aktyviai dalyvavo šių knygų sudaryme, noriai dalijosi prisiminimais. Teresė Monkevičiūtė pasakojo, kad jos šeimą iš Daukainių kaimo išvežė 1951 metų spalio pradžioje. Iš dorų ir darbščių ūkininkų okupantai ir jo parankinių pirmiausia atėmė žemę, ūkio padargus, arklius. Buvo penkios karvės, atėmė keturias, paliko vieną. Po kurio laiko išsivedė ir paskutinę. Močiutė, valgydama nebalintą bulvienę, verkdavo, sakydama, kad net balsiausiam sapne to nebūtų sapnavusi. Šeima valgyti nieko daugiau neturėjo. Kai atėjo tremti, Teresėlė net pagalvojo, kad blogiau nebus, gal ten pavalygti duos? Kelionei kaimynai atneše duonos, nes savo neturėjo. Pasiėmė tik stambių kruopų pusmaiši...

I vagoną sukišo penkias šeimas. Ai- vai iš Šėtos kelionei nieko neturėjo. Tada tėvelis nutarė valgyti tik kas antrą dieną, osavodavinatiduoti badaujantiems...

Plaukė Obės upe, buvo labai šalta. Išlaipino ant kranto, paskui kateriais plukdė ir mažesnėmis upėmis, kol jos užšalo. Išlaipino dar tikslo nepasiekus. Apgyvendino pas vienos gyventojus. Nuo išvykimo iš Lietuvos buvo praėjė daugiau nei mėnuo. Pėsciomis į Beriozovką éjo šejas dienas.

Suaugusius išvarė dirbtį į miškus. Leido nusipirkti per savaitę tik puslitrų aliejaus. O darbas taigoje sunkus... Gyveno barakuose, žinoma, kaip ir visi tremtiniai: skurdžiai, parazitų aplipę, uodus puolami. Užuot pagerinę tremtiniams gyvenimo sąlygas, russai pradėjo statyti... kultūros namus. Žinoma, jų nebaigė, apgyvendino ten tremtinius. Iš aštuonerių Teresės šeimos tremtyje praleistų metų pirmieji buvo sunkiausi. Kartu su jaismis buvo ir dabar Kaune gyvenančio Juozo Savicko šeima. Kai sugrįžo į Lietuvą, tėvelis išlipės iš traukinio parkrito ir bučiavo savo žemę...

Adomas Ašmontas jau dvidešimt metų gyvena Kėdainiuose, nors kilęs iš Žemaitijos. Sakė, tremtyje tarsi kinaivalgė viską, kas gyva ir juda. Gelbėjo laukų ir miškų gėrybės, nes už sunkų tremtinio

darbą pragyventi buvo sunku. Lietuviai visada pasižymėjo sumanumu ir darbštumu, galvojo apie vaikų ateitį, skatinė mokytis ir neprarasti vilties, jog sugrįžti į Lietuvą. O kai toks metas atėjo, niekas neabejojo, nors vietinė valdžia visokiai būdais stengėsi agituoti darbščius žmones pasilikti. Tačiau visų žvilgsniai buvo nukreipti į Lietuvą, nors žinojo, kad ten jau kitokia tvarka.

LPKTS Kėdainių filialo pirmininkas Jonas Šleževičius tremtyje buvo kartu su būsimuoju rašytoju Vytautu Čepliauskui, o jis savo romanuose apie tremtį, jų kasdienybę tiksliai apraše. „Mes esame gyva istorija ir norėtusi, kad dažniau jaunimas be tarpininkų išgirstų, ko vertas jų gyvenimas laisvoje šalyje. Deja, tai padaryti vis sudėtingiau... Sunkus gyvenimas užgrūdina. Tik reikia, kad kuo mažiau kiekvieno mūsų gyvenimuose būtų gedulio ir kuo daugiau turėtume vilties“, – sakė Jonas Šleževičius.

Nepamirštamas Kėdainių krašto tremtiniių siekis sugrąžinti svetur mirusiu lietuvių palaikus. Dar 1989 metų birželio 14-ąją, minint Gedulo ir vilties dieną, kapinėse Kauno gatvėje buvo pastatytas ir pašventintas kryžius, skirtas visiems šio krašto žmonėms, išvežtiems į Sibirą ir likusiems ten amžinam poilsiu. Paminklą – puošnų kryžių su Kristaus atvaizdu ir dviem angelų skulptūromis iš šonų – sukūrė Vytautas Ulevičius. 1989 metų liepos 28-ąją Kėdainių kariniame aerodrome nusileido lėktuvas iš Sibiro su 126 žmonių palaikais. Tada ir vėliau pargabenta per 70 kėdainiečių, neišvydusių Tévynės...

Susitikime dalyvavęs politikas dr. Andrius Navickas, už žurnalistinę veiklą ir pilietinę poziciją apdovanotas Stasio Lozoraičio ir Katalikų Bažnyčios Kronikos premijomis, paskelbtas metų Tolerancijos žmogumi, linkėjo visiems nepalūžti, tikėti ateitimis.

Jurbarke

Čia susidomėjimo sulaukė R. Dubaitės-Bumulienės iniciatyva pagal eksponuojamas knygas pagaminti keliantys per Lietuvą tremties vaikų atsiminimų ir nuotraukų stendai. Norima, kad jų demonstravimas nesibaigtų, o vaizdinė medžiaga aplankytų rajonų ir miestų bendruomenes, mokymo įstaigas. „Tremties vaikų“ knygų herojais

„Tremties vaikai“ autorius Stanislovas Abromavičius kartu su kolegomis poetu Vladu Vaitkevičiumi, dainų atlikėjais Aleksandru Ravve ir Petru Griniumi bei fleita grojančia jo mokinė Angelina Zelenkova lankėsi šioje mokykloje, kad papasakotų vaikams apie lietuvių tremtis į tolimąjį Sibirą, padainuotų lietuviškų ir ukrainietiškų dainų, paskaitytų poezijos posmų. Jautėsi, kad dabartiniai mažieji pabėgeliai apie panaušaus likimo Lietuvą nedaug ką ir težino. Dainuojant ukrainietiškas melodijas sužibavo mažųjų klausytojų akys... Tremties mastai ir okupantų žiaurumas nepaliko abejingų.

„Tremtinio“ inf.
Birutės Kairaitės nuotrauka

yra tapę Jurbarko rajono tremtiniai: Jūratė Bakanaityė-Antulevičienė, Dana Katinaitė-Juodelienė, Edvardas Strončikas, Julijona Brazaityė-Neverdauskienė, Bronius Sigitas Pažereckas (1943–2013), Birutė Pažereckaitė-Žilioniene ir kiti. Tad susitikime gražioje viešojoje bibliotekoje vyko atvira diskusija apie pokario tremtis ir jų pasiekmes. Pasisakymus lydėjo ekrane demonstruojamos mažųjų tremtinių ir to meto Sibiro krašto nuotraukos.

Šiuo metu LPKTS Jurbarko filiale yra apie 200 narių, aktyvesnių – apie šimtą. Dauguma jų garbaus amžiaus, be to, išsibarstę po rajoną, todėl ir įrenginiai ne visada pavyksta juos sukvyesti. Pagalbos iš rajono valdžios nesulaukia. Anot filialo pirmininkės Irinos Pažereckienės, išsaugoti istorinę atmintį yra pirmaelis jų uždavinys. Surinkti eksponatai laikinai saugomi bibliotekoje, tačiau tai ne išeitis.

Skirsnemunės partizanų skyrius priklauso Aido būriui. Jam vadovavo Juozas Murauskas-Tigras, o nuo 1945 metų pabaigos – Zenonas Mileris-Kazas. Būrio veikimo zona buvo Šimkaičių, Staklių, Raudonės ir Skirsnemunės miškuose. Jų kova tėsesi penkerius metus. Jie ir pas Zuzaną ir Benediktą Pažereckus užėidavo prašyti pagalbos. Vyresnysis brolis Vytautas buvo Tauro ir Kęstučio apygardų partizanų ryšininkas. Buvo įtariamas šia veikla, tad 1949 metais dvidešimtmetis jaunuolis išėjo partizanauti. Tėvai sūnų Leonardą išsiuntė gyventi į Klaipėdą. Išsidarbino krovėjų uoste. Namuose liko tik sesuo Birutė ir mažamečiai Jonas, gimęs 1935 metais, bei Sigitas. Dar dažniau pradėjo lankytis stribai, ieškojo partizanų. Pamačiusi ateinančius kankintojus, mama atsiguldojo į lovą, ant spintelės pasidėdavo vaisius ir nuduodavo sunkiai serganti. Tėvelis su dukra apsirengdavo kuo storiau, kad mušant mažiau skaudėtų. Mažyliai Sigitai stribai suko ausis, stumdė, klaušinėdami, kur „banditai“. Vaikas kentėjo ir visada atsakydavo, kad nieko nežino. Kartą stovėdamas prie lango vaikas liūdnai pasakė: „Kaip gerai tiems medžiam, jų niekas nemuša...“

Zita Pažereckaitė-Beržinskienė susitikime pasakojo, kad tėvelių šeimą išvežė iš Naubariškių kaimo, Skirsnemunės apylinkės, jau 1951 metų spalį. Iki

tol du garnizonai rusų kareivų netoli Skirsnemunės apsupo miškus, buvo įtaisė pasalą ir jų sodyboje. Klausinėjo, kur banditai, grasino. Tuo metu namuose nieko neturėjo, nes maistą buvo išnešiojė stribai, kurie čia nuolat lankėsi, smurtavo. Jauniausias broliukas buvo paliktas pas tetą. Kai ji atidarė duris ir pamatė trémėjus, sukniubo be sąmonės.

Stribas jiems patarė, kad jei nieko neturi, pasiimtų bent druskos, nes ten jos trūks. Pasiruošti kelionei leido tris valandas, kol atveš netoli ese gyvenusią Stankevičių šeimą. Visa laimė, kad subėgo kaimynai, kai kas atneše maisto. Viduklėje stovėjo daug gyvuliniai vagonų, buvo labai daug žmonių, ašarų, dejonų. Motinos glaudė savo vaikus, kad nepasimesčių. Kai kėlė į vagonus, verkė ir išlydintys...

Čeremchovas sutiko dūmų debesimis. Vietovėje Kameny Karjer vietiniai vaikai pasitiko akmenų krušą. Jiems buvo paskelbta, kad atvyksta iš Lietuvos nusikaltelių šeimos. Apgyvendino prie platinės buvusiame dviejų aukštų barake, davė Pažereckų šeimai kambarį. Po kurio laiko į jų duris pasibeldė dvi merginos, viena buvo nėščia, ir papraše prisigausti. Tėvai sutiko, tad kambario gyventojų padaugėjo. Greitai viengungius išvežė darbams į Čeremchovą. Išvyko ir nėščioji. Visiems buvo labai sunku...

Vincė Vaidevutė Margevičienė retoriškai klausė, kas būtų su Lietuva, jei nebūtų tremčiai ir partizaninio pasipriešinimo? Ar okupantams nebūtų lengviau nutautinti mus, kai ką pamaloninti, verbuoti vienas kitą sekti? Juk sovietinis saugumas toje srityje turėjo dideli patyrimą. Tremtyje iki pat sugrįžimo į Tévynę vyko šeimose pilietiškumo, meilės gimtam kraštu, jo istorijai pamokos. Vai kai, net ir nematę tėvų žemės, žinojo apie jos grožį: linų laukus, žydinčius sodus, rudenį aplipusias obuoliais obelis. Ir nesuprato, kaip galima prisivalgysti obuolių iki soties. Garsusis ispanų rašytojas Migelis de Servantesas sakė: „Istorija – mūsų darbų lobynas, praeities liudytoja, pavyzdys ir pamokamas dabarciai, išspėjimas ateiciai.“

Jurbarkiečiai pažadėjo į svečių padovanotus užrašų bloknotus užrašyti dar neskelbtus atsiminimus apie tremtį, kurie papuoš jau ketvirtąjį „Tremties vaikų“ serijos knygą.

Stanislovas ABROMAVIČIUS